

Цюпак Володимир Павлович

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної експертизи та землевпорядкування,
Західноукраїнський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3886-6673>

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ОБ'ЄДНАНЬ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті обґрунтовано теоретико-методичні засади формування стратегії розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств та їх об'єднань в організаційно-економічному аспекті. Доцільність такого дослідження зумовлена необхідністю підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору України в умовах воєнних викликів, повоєнного відновлення та євроінтеграційних трансформацій. Узагальнено наукові підходи до трактування сутності ресурсного потенціалу, визначено його структурні складові та особливості поєднання в сучасних умовах господарювання. Проаналізовано особливості забезпечення розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств в розрізі основних складових стратегії (аналітична, організаційна, економічна, інноваційно-технологічна, кадрова, екологічна, ризик-менеджмент). Здійснено порівняльний аналіз моделей розвитку ресурсного потенціалу окремого аграрного підприємства та об'єднання підприємств, що дозволило виявити переваги інтеграційних форм господарювання, зокрема ефект синергії, зниження трансакційних витрат, розподіл ризиків та підвищення інвестиційної спроможності. Обґрунтовано доцільність впровадження інноваційно-технологічних рішень і «зелених» інвестицій як інструментів модернізації матеріально-технічної бази, підвищення енергоефективності та забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. Запропоновано структурні складові стратегії розвитку ресурсного потенціалу, що охоплюють аналітичний, організаційний, економічний, інноваційно-технологічний, кадровий, екологічний та ризик-орієнтований компоненти. Доведено, що комплексна реалізація зазначених складових створює передумови для формування довгострокової стійкості аграрних підприємств і їх об'єднань та їх інтеграції до європейського економічного простору.

Ключові слова: стратегія розвитку, ресурсний потенціал, агровиробник, об'єднання аграрних підприємств, «зелені» інвестиції, організаційно-економічні чинники, ризик.

Volodymyr Tsupak

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
of the Department of Economic Expertise and Land Management,
Western Ukrainian National University

STRATEGY FOR DEVELOPING THE RESOURCE POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES AND THEIR ASSOCIATIONS: ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC ASPECTS

The article substantiates the theoretical and methodological foundations for forming a strategy to develop the resource potential of agricultural enterprises and their associations within an organizational and economic framework. The expediency of this study is driven by the need to enhance the competitiveness of Ukraine's agricultural sector amidst wartime challenges, post-war recovery, and European integration transformations. Scientific approaches to interpreting the essence of resource potential are synthesized, its structural components are identified, and the specifics of their integration under modern economic conditions are defined. Furthermore, the study analyzes the particularities of ensuring the development of agricultural enterprises' resource potential across the core strategic components, including analytical, organizational, economic, innovative-technological, human resources, environmental, and risk management dimensions. A comparative analysis of resource potential development models for individual agricultural enterprises versus business associations was conducted. This analysis revealed the advantages of integrated business forms, specifically synergy effects, reduced transactional costs, risk distribution, and enhanced investment capacity. The study further substantiates the expediency of implementing innovative-technological solutions and "green" investments as tools for modernizing the material and technical base, increasing energy efficiency, and ensuring the sustainable development of agricultural enterprises. The structural components of a resource potential development strategy are proposed, encompassing analytical, organizational, economic, innovative-technological, personnel, environmental, and risk-oriented elements. It is demonstrated that the comprehensive implementation of these components establishes the

prerequisites for the long-term resilience of agricultural enterprises and their associations, as well as their seamless integration into the European economic area.

Keywords: development strategy, resource potential, agricultural producer, association of agricultural enterprises, “green” investments, organizational and economic factors, risk.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної війни, глобальної конкуренції та кліматичних змін питання актуалізації стратегії розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств та їх об'єднань набуває особливої ваги для України як провідної аграрної держави. Ресурсний потенціал аграрних підприємств включає земельні, матеріально-технічні, фінансові, трудові, інформаційні та інноваційні ресурси, які потребують системного та раціонального управління. Актуалізація стратегії зумовлена зміною умов господарювання, руйнуванням інфраструктури, міграцією робочої сили та необхідністю інтеграції у європейський економічний простір.

Організаційно-економічний аспект полягає у формуванні ефективної моделі управління ресурсами, удосконаленні коопераційних зв'язків, оптимізації структури витрат і підвищенні конкурентоспроможності. Особливого значення набуває розвиток аграрних об'єднань (кластерів, кооперативів, холдингів), що дозволяє консолідувати ресурси, зменшити транзакційні витрати та посилити ринкові позиції. Стратегія повинна враховувати орієнтацію на цифровізацію виробничого процесу, впровадження точного землеробства, автоматизацію та інноваційні технології. Не менш важливою є адаптація до вимог ЄС щодо екологічності, сталого розвитку та продовольчої безпеки. Економічна доцільність стратегії обумовлена потребою підвищення рентабельності виробництва, ефективного використання земельного фонду та залучення інвестицій. В умовах обмежених ресурсів актуалізація стратегії дозволяє визначити пріоритети розвитку та забезпечити довгострокову стабільність підприємств. Вона сприяє підвищенню рівня фінансової стійкості, диверсифікації діяльності та мінімізації ризиків. Тож розвиток ресурсного потенціалу є інструментом системної модернізації аграрного сектору та основою формування його конкурентних переваг на внутрішньому й зовнішньому ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наявні зараз у відкритому доступі наукові праці вітчизняних дослідників з проблем стратегічного управління, формування та розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств засвідчують багатоаспектність і комплексний характер цієї проблематики. Зокрема, питання стратегічного управління потенціалом розвитку аграрних підприємств висвітлено у дослідженнях О. Гаврильченко [2], І. Кадируса, А. Донських, В. Терещенка [3], О. Ульянченка, Л. Васюренка, А. Литвинова, К. Утенкової, Ю. Філімонова, І. Кукси [12]. Теоретико-методичні засади формування ресурсного потенціалу та особливості поєднання його складових розкрито у працях С. Степаненка [10], Н. Суліми, Т. Гуцула і Н. Боровика [11]. Інноваційні аспекти розвитку та модернізації аграрних підприємств обґрунтовано у роботах

С. Руденка, А. Ряснянської та О. Семенова [7], О. Луція, Т. Корнійчука [4], а питання економічної безпеки та технологічного менеджменту – у дослідженні Т. Власенко, О. Ревенко і Н. Дзюбановської [1]. Окремі напрями диверсифікації діяльності як чинника зміцнення потенціалу підприємств висвітлено у праці І. Чукіної [13].

У сучасних умовах трансформації аграрного сектору, воєнних викликів та повосенного відновлення особливого значення набувають стратегічні рішення, спрямовані на модернізацію ресурсної бази, інноваційне оновлення виробництва та підвищення конкурентоспроможності. У цьому контексті інвестиційні та інноваційні проєкти, зокрема орієнтовані на енергоефективність і сталий розвиток, стають важливими чинниками довгострокового економічного зростання аграрних підприємств та їх об'єднань. Водночас, попри значний науковий доробок у сфері стратегічного управління та розвитку ресурсного потенціалу, низка аспектів залишається недостатньо розробленою. Зокрема, потребують поглиблення питання інтеграції підприємств у межах об'єднань, досягнення синергії ресурсів, формування організаційно-економічного механізму реалізації стратегії, а також оцінки соціально-економічної ефективності трансформаційних змін в умовах сучасних кризових викликів.

У статті О. Гаврильченко [2] обґрунтовано підходи до формування стратегій управління потенціалом розвитку аграрних підприємств із позицій системності та адаптивності до змін зовнішнього середовища. Авторка акцентує увагу на необхідності комплексної оцінки складових потенціалу та їх узгодження зі стратегічними цілями підприємства, роблячи наголос на динамічному характері розвитку потенціалу. Перевагою роботи є чітка структуризація управлінських підходів, однак недостатньо розкрито питання інтеграції підприємств у межах об'єднань та аспект ресурсної консолідації.

В роботі [3] І. Кадирус, А. Донських, В. Терещенко розглядають процеси формування аграрного підприємства крізь призму класичних етапів стратегічного менеджменту. Дослідження містить методичні рекомендації щодо вибору стратегічних альтернатив і визначення конкурентних переваг. Водночас ресурсний потенціал розглядається опосередковано, без глибокої деталізації його структурних елементів та організаційно-економічних механізмів реалізації.

Свою чергою, Т. Власенко, О. Ревенко, Н. Дзюбановська [1] зосереджують увагу на проблематиці економічної безпеки аграрних підприємств та її взаємозв'язку з технологічним менеджментом. У контексті теми дослідження наведені висновки є важливими через обґрунтування ролі інновацій та технологічного оновлення як чинників зміцнення ресурсного потенціалу. Перевагою є актуалізація безпекового

виміру в умовах нестабільності. Разом із тим питання стратегічного управління ресурсами розглянуто переважно через призму ризиків, без комплексної інтеграції всіх складових потенціалу.

Руденко С., Ряснянська А., Семенов О. [7] аналізують продуктивні, виробничі та управлінські інновації як основу розвитку економічного потенціалу аграрних підприємств. Їхній внесок полягає у систематизації видів інновацій та визначенні їх впливу на ефективність господарювання. Однак дещо обмежено висвітлені практичну складову організаційних форм кооперації підприємств та механізмів спільного використання ресурсів.

Степаненком С. [10] детально досліджувались елементи ресурсного потенціалу аграрних підприємств та особливості їх поєднання. Робота має теоретико-методологічне значення, оскільки уточнює структуру ресурсного потенціалу та взаємозв'язки між його складовими з урахуванням комплексного підходу до класифікації ресурсів. Водночас практичні аспекти стратегічної реалізації та питання інтеграції підприємств у межах об'єднань потребують подальшого розвитку.

Авторами Н. Сулімою, Т. Гуцул, Н. Боровиком [11] розглядаються процедури в межах процесу формування ресурсного потенціалу в умовах інноваційного розвитку, підкреслюючи значення цифровізації та модернізації виробництва. Їхній внесок полягає в поєднанні ресурсного підходу з концепцією інноваційної економіки та врахуванні сучасних викликів і технологічних трендів. Разом із тим організаційно-економічний механізм взаємодії аграрних підприємств у межах інтегрованих структур окреслено досить загально.

В роботі [12] обґрунтоване стратегічне управління ресурсним потенціалом як чинник зростання конкурентоспроможності суб'єктів аграрного сектору. Дослідження вирізняється системністю та орієнтацією на стратегічний горизонт розвитку, його перевагою є поєднання фінансових, виробничих і організаційних аспектів управління ресурсами. Водночас робота меншою мірою враховує сучасні екологічні та «зелені» імперативи розвитку.

Чукіна І. [13] акцентує увагу на диверсифікації виробничо-господарської діяльності як напрямі зміцнення потенціалу аграрних підприємств. У контексті визначення стратегії розвитку це важливо для розуміння механізмів підвищення стійкості та зниження ризиків. Перевагою є практична спрямованість рекомендацій. Проте врахування інноваційних та інтеграційних аспектів розвитку виглядає в певній мірі обмежено, що сьогодні набувають певної актуалізації через безпекові виклики.

Також О. Луцій, Т. Корнійчук [4] досліджують для підприємств аграрного сектору процес вибору стратегії саме інноваційного розвитку, наголошуючи на необхідності технологічної модернізації та стратегічного планування. Їхній внесок полягає у деталізації етапів розробки інноваційної стратегії та визначенні чинників її ефективності. Разом із тим ресурсний потенціал розглядається переважно як база для інно-

вацій, без детального аналізу механізмів його формування та відтворення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Загалом проведений огляд свідчить, що наукові праці формують вагоме теоретико-методичне підґрунтя для дослідження стратегічних засад щодо розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств. Більшість авторів акцентують увагу на інноваційному розвитку, стратегічному управлінні та підвищенні конкурентоспроможності. Водночас недостатньо комплексно розкритими залишаються питання інтеграції підприємств у межах об'єднань, синергії ресурсів та впровадження «зелених» інвестицій як складової організаційно-економічної стратегії. Це підтверджує необхідність подальших досліджень у напрямі формування цілісної моделі стратегічного управління ресурсним потенціалом агропідприємств та їх об'єднань у сучасних умовах трансформації економіки.

Метою статті є обґрунтування складових та організаційно-економічних особливостей стратегії розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств та їх об'єднань в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні ресурсний потенціал агровиробника – це не просто можливість залучити кошти для забезпечення руху оборотних коштів, формування техніко-технологічної бази, а й певна трансформаційна здатність, яка може радикально змінити внутрішні і зовнішні економічні відносини аграрного підприємства, зробити його більш стійким та, за певних стратегічних цілей, ефективним навіть як елементу в інтеграційних утвореннях.

Про потенціал зеленого інвестування в плані підвищення ресурсного потенціалу в Україні хочеться сказати окремо. За обсягом створення доданої вартості сільське господарство традиційно займає 2–3 місце в структурі ВВП. Проте в реальному секторі (виробництві товарів) воно міцно тримає 1 місце, значно випереджаючи добувну та переробну промисловість [8, 9]. Ресурсний потенціал є критичним, оскільки навіть за втрати значних територій з якісними ґрунтами та колосальних руйнувань, агросектор забезпечує майже стабільно десятку частину всієї доданої вартості країни. Хоча номінальна частка у ВВП дещо коливається (близько 10%), відносна вага агросектору в економіці за період 2021–2023 рр зросла. Це сталося тому, що інші галузі (металургія, хімічна промисловість) продемонстрували значно стрімкіше падіння, що підтверджує необхідність стратегічного розвитку саме аграрних підприємств як основи повосенного відновлення. Слід наголосити, що у 2023 році агросектор також став критичним для підтримки логістичної інфраструктури та соціальної стабільності в регіонах.

Дані моніторингу лідерів агроринку [6] вказують на пряму кореляцію між розміром земельного банку та спроможністю підприємств до впровадження високотехнологічних рішень. ТОП-10 холдингів сукупно обробляють мільйони гектарів, що дозволяє їм нівелювати локальні ризики (наприклад, посуху чи бойові дії в

окремому регіоні) за рахунок територіальної диверсифікації. Такі дані доводять, що інтеграційні структури виступають ключовими майданчиками для апробації інноваційно-технологічних і «зелених» компонентів стратегії розвитку, забезпечуючи галузі конкурентні переваги на міжнародній арені».

У сучасних умовах глибинних перетворення національної економіки та посилення євроінтеграційних процесів особливої актуальності набуває формування ефективної стратегії розвитку ресурсного потенціалу, оптимальної для аграрних підприємств та їх об'єднань. Аграрний сектор історично відіграє вагомую роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави, розвитку сільських територій та в цілому стабільності валютних надходжень. Водночас воєнні виклики, руйнування виробничої та логістичної інфраструктури, дефіцит фінансових і трудових ресурсів потребують переосмислення підходів до управління ресурсами. За таких умов стратегічне планування має орієнтуватися на принципи системності, адаптивності та інноваційності. Особливого значення набуває інтеграція екологічних та енергоефективних підходів у процес відновлення та модернізації аграрного виробництва. У цьому контексті «зелене» інвестування розглядається як один в контексті підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу. Саме тому обґрунтування його ролі в межах організаційно-економічної стратегії розвитку аграрних підприємств є науково та практично доцільним.

Доцільним з практичної точки зору вбачається визначення основних складових стратегії розвитку

ресурсного потенціалу аграрних підприємств, а також порівняння вбудованої в неї моделі для окремого суб'єктів господарювання та їх інтегрованих структур. Отже, аналітична складова стратегії має бути сформована на основі оцінки наявного ресурсного потенціалу та визначення резервів його підвищення. В організаційній складовій важливою стає оптимізація структури управління та розвиток інтеграційних форм співпраці. В свою чергу, економічні аспекти відображають планування фінансових ресурсів, інвестиційна політика, підвищення ефективності виробництва. В той час, як за інноваційно-технологічною складовою слід судити про сучасність і продуктивність застосовуваних агротехнологій та цифрових рішень. У зв'язку з зазначеним критичною в сучасних реаліях є кадрова підсистема, яка враховує навички, особливості розвитку людського капіталу та системи мотивації персоналу. Значно актуалізувалися останнім часом екологічні аспекти щодо забезпечення сталого використання земель і природних ресурсів. Важливим в воєнний час став ризик-менеджмент, що в обраній моделі віддзеркалює характер управління виробничими, фінансовими та ринковими ризиками. Нижче (в табл. 1) подано порівняльну характеристику моделей розвитку ресурсного потенціалу для окремого аграрного підприємства та об'єднання аграрних підприємств (кооператив, кластер, агрохолдинг) на основі запропонованих складових стратегії.

Таким чином модель розвитку окремого підприємства характеризується більшою автономністю, гнучкістю та швидкістю прийняття рішень, але обмеженістю ресурсів.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика моделей розвитку ресурсного потенціалу для окремого аграрного підприємства та об'єднання аграрних підприємств

Складова стратегії	Модель розвитку окремого агропідприємства	Модель розвитку об'єднання агропідприємств
Аналітична	Оцінка власних земельних, матеріально-технічних, фінансових і трудових ресурсів; визначення внутрішніх резервів підвищення ефективності	Комплексний аудит сукупного ресурсного потенціалу учасників; виявлення синергетичних ефектів і можливостей перерозподілу ресурсів
Організаційна	Удосконалення внутрішньої структури управління, оптимізація бізнес-процесів	Формування координаційного центру управління, розподіл функцій між учасниками, створення спільних сервісних підрозділів
Економічна	Самостійне фінансове планування, управління витратами, пошук інвестицій	Консолідація фінансових ресурсів, спільні інвестиційні проєкти, зниження трансакційних витрат, посилення переговорної позиції на ринку
Інноваційно-технологічна	Застосування сучасної техніки та технологій у межах власних фінансових можливостей	Спільне використання техніки, цифрових платформ, центрів інновацій; масштабування технологічних рішень
Кадрова	Формування команди, підвищення кваліфікації персоналу, локальна система мотивації	Обмін фахівцями, створення спільних навчальних центрів, уніфікована кадрова політика
Екологічна	Раціональне використання земель і впровадження локальних заходів зі сталого розвитку	Узгоджена екологічна політика, спільні програми збереження ґрунтів та управління відходами, відповідність міжнародним стандартам
Ризик-менеджмент	Диверсифікація виробництва, страхування, створення резервних фондів	Коллективне страхування, розподіл ризиків між учасниками, створення стабілізаційних фондів

Джерело: розроблено автором

Модель розвитку об'єднання забезпечує ефект масштабу, синергію та підвищення конкурентоспроможності, проте потребує складнішої координації та узгодження інтересів учасників.

Враховуючи завдання Європейського Союзу щодо «зеленого» переходу та досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року [5], формування ресурсного потенціалу вітчизняних аграрних підприємств має базуватися на принципах екологізації та впровадження енергоефективних технологій. У контексті розвитку ресурсного забезпечення аграрних підприємств та особливо їх об'єднань важливо враховувати перспективи «зеленого» інвестування, яке слід розглядати в якості стратегічного інструменту структурної модернізації аграрного сектору України в цілому та окремих агровиробників зокрема. У воєнний та повоєнний періоди воно набуває не лише економічного, а й системоутворюючого значення, оскільки визначає напрями відновлення виробничих потужностей, оновлення матеріально-технічної бази та формування енергоефективної моделі господарювання. Масштаб відбудови сільських територій, логістичної інфраструктури та переробних підприємств створює передумови для інтеграції екологічно орієнтованих технологій у саму основу стратегічного планування ресурсного розвитку.

Актуалізація моделі розвитку аграрних підприємств щодо їх ресурсного потенціалу передбачає перехід від екстенсивного використання земельних і природних ресурсів до інтенсивної, інноваційно орієнтованої моделі. У процесі відновлення аграрні підприємства та їх об'єднання отримують можливість модернізувати виробничу інфраструктуру з урахуванням принципів енергоефективності, раціонального землекористування та мінімізації екологічних ризиків. Це дозволить не лише підвищити віддачу від ресурсів, а й уникнути відтворення застарілих технологічних практик, що знижують конкурентоспроможність.

Особливо важливим є розвиток відновлюваних джерел енергії в аграрному секторі (біоенергетики, сонячної та вітрової генерації) на базі господарств і агрооб'єднань. Використання біомаси, відходів сільськогосподарського виробництва, встановлення локальних енергетичних установок сприяють енергетичній автономізації підприємств і зменшенню

виробничих витрат. Для об'єднань аграрних підприємств такі рішення відкривають можливості спільного інвестування в енергетичну інфраструктуру та формування децентралізованих енергетичних систем.

Таким чином, інтеграція «зелених» інвестицій у доступні моделі розвитку ресурсного потенціалу агровиробників в перспективі здатна забезпечувати поступовий процес комплексної трансформації галузі, зокрема від технологічного оновлення до посилення економічної стійкості та відповідності європейським стандартам сталого розвитку.

Висновки. Проведене дослідження розкриває причинно-наслідкові та багатогранні організаційно-економічні аспекти управління розвитком ресурсного потенціалу аграрних підприємств в Україні. За результатами проведеного аналізу встановлено, що стратегія розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств та їх об'єднань повинна формуватися на засадах комплексності, інтеграції та довгострокової орієнтації. Доведено, що ефективне управління земельними, матеріально-технічними, фінансовими, кадровими та інноваційними ресурсами є визначальною умовою підвищення конкурентоспроможності суб'єктів аграрного бізнесу. Порівняльний аналіз моделей розвитку окремого підприємства та їх об'єднань засвідчив наявність ефекту синергії у випадку консолідації ресурсів, що проявляється у зниженні витрат, розподілі ризиків та посиленні інвестиційної спроможності. Обґрунтовано доцільність інтеграції «зелених» інвестицій у стратегічні напрями розвитку як інструменту модернізації виробничої бази та підвищення енергоефективності. Визначено, що впровадження відновлюваних джерел енергії, інноваційних технологій та екологічних стандартів сприяє формуванню стійкої моделі функціонування аграрного сектору. Установлено, що організаційно-економічний механізм реалізації стратегії має передбачати координацію інтересів учасників об'єднань, оптимізацію структури управління та удосконалення фінансових інструментів підтримки розвитку. Загалом стратегічна орієнтація на раціональне використання ресурсного потенціалу та його екологічну модернізацію створює передумови для довгострокової стабільності аграрних підприємств і їх інтеграції у європейський економічний простір.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Власенко Т. А., Ревенко О. В., Дзюбановська Н. В. Особливості економічної безпеки аграрних підприємств у сучасних умовах: перспективи та зв'язок з технологічним менеджментом. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Т. 8. № 2. С. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-2>
2. Гаврильченко О. В. Стратегія управління потенціалом розвитку аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Т. 7. № 2. С. 409–416. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-2-50>
3. Кадирус І. Г., Донських А. С., Терещенко В. А. Формування стратегії розвитку аграрного підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.64>
4. Луцій О. П., Корнійчук Т. А. Особливості формування стратегії інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. № 6. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-04-07>
5. Leading the green transition Europe's roadmap to become the first climate-neutral continent by 2050. European Commission. 2022. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/state-union/state-union-2022/leading-green-transition_en

6. Рейтинг агрохолдингов за кількістю землі. TRIPOLI. URL: <https://tripoli.land/ua/agrokholdingi-ukrainy>
7. Руденко С., Ряснянська А., Семенов О. Продуктові, виробничі та управлінські інновації в системі розвитку економічного потенціалу аграрних підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 1. С. 213–217. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-1-31>
8. Agricultural production – crops. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agricultural_production_-_crops
9. Agriculture, forestry, and fishing, value added (% of GDP). Data360. World Bank Group. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.AGR.TOTL.ZS>
10. Степаненко С. В. Ресурсний потенціал аграрних підприємств: елементи та особливості їх поєднання в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.96>
11. Суліма Н., Гуцул Т., Боровик Н. Формування ресурсного потенціалу аграрних підприємств в умовах інноваційного розвитку. *Економіка та суспільство*, 2024. Вип. 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-47>
12. Ульянченко О., Васиуренко Л., Литвинов А., Утенкова К., Філімонов Ю., Кукса І. Стратегічне управління ресурсним потенціалом як захід підвищення конкурентноспроможності підприємства в аграрному секторі. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. Вип. 4(39), 276–283. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcapter.v4i39.241316>
13. Чукіна І. В. Напрями і пріоритетні завдання диверсифікації виробничо-господарської діяльності аграрних підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 35(2). С. 80–85. URL: https://bses.in.ua/journals/2018/35_2_2018/17.pdf

REFERENCES

1. Vlasenko T. A., Revenko O. V. & Dziubanovska N. V. (2023). Osoblyvosti ekonomichnoi bezpeky ahrarykh pidpryemstv u suchasnykh umovakh: perspektyvy ta z'iazok z tekhnolohichnym menedzhmentom [Peculiarities of economic security of agricultural enterprises in modern conditions: Prospects and connection with technological management]. *Ukrainskyi Zhurnal Prykladnoi Ekonomiky ta Tekhniky*, vol. 8, no. 2, pp. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-2> [in Ukrainian].
2. Havrylchenko O. V. (2022). Stratehii upravlinnia potentsialom rozvytku ahrarykh pidpryemstv [Strategies for managing the development potential of agricultural enterprises]. *Ukrainskyi Zhurnal Prykladnoi Ekonomiky ta Tekhniky*, vol. 7, no. 2, pp. 409–416. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-2-50> [in Ukrainian].
3. Kadyrus I. H., Donskykh A. S. & Tereshchenko V. A. (2020). Formuvannya stratehii rozvytku ahrarykh pidpryemstva [Formation of the development strategy of an agricultural enterprise]. *Efektivna Ekonomika*, no. 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.64> [in Ukrainian].
4. Lutsii O. P. & Korniiichuk T. A. (2022). Osoblyvosti formuvannya stratehii innovatsiynoho rozvytku pidpryemstv ahrarykh sektoru [Peculiarities of forming the strategy of innovative development of agricultural sector enterprises]. *Problemy Suchasnykh Transformatsii. Seriya: Ekonomika ta Upravlinnia*, no. 6. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-04-07> [in Ukrainian].
5. European Commission. (2022). Leading the green transition: Europe's roadmap to become the first climate-neutral continent by 2050. Available at: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/state-union/state-union-2022/leading-green-transition_en.
6. TRIPOLI. (n.d.). Reitynh ahrokhodyniv za kilkistiu zemli [Rating of agricultural holdings by the amount of land]. Available at: <https://tripoli.land/ua/agrokholdingi-ukrainy> [in Ukrainian].
7. Rudenko S., Riasnianska A. & Semenov O. (2023). Produktovi, vyrobnychi ta upravliniski innovatsii v systemi rozvytku ekonomichnogo potentsialu ahrarykh pidpryemstv [Product, production and management innovations in the system of development of economic potential of agricultural enterprises]. *Ukrainskyi Zhurnal Prykladnoi Ekonomiky ta Tekhniky*, vol. 8, no. 1, pp. 213–217. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-1-31> [in Ukrainian].
8. Eurostat. (n.d.). Agricultural production – crops. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agricultural_production_-_crops
9. World Bank Group. (n.d.). Agriculture, forestry, and fishing, value added (% of GDP). *Data360*. Available at: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.AGR.TOTL.ZS>
10. Stepanenko S. V. (2022). Resursnyi potentsial ahrarykh pidpryemstv: elementy ta osoblyvosti ikh poiednannia v suchasnykh umovakh [Resource potential of agricultural enterprises: Elements and features of their combination in modern conditions]. *Efektivna Ekonomika*, no. 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.96> [in Ukrainian].
11. Sulima N., Hutsul T. & Borovyk N. (2024). Formuvannya resursnogo potentsialu ahrarykh pidpryemstv v umovakh innovatsiynoho rozvytku [Formation of resource potential of agricultural enterprises in terms of innovative development]. *Ekonomika ta Suspilstvo*, no. 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-47> [in Ukrainian].
12. Ulianchenko O., Vasiurenko L., Lytvynov A., Utenkova K., Filimonov Yu. & Kuksa I. (2021). Stratehichne upravlinnia resursnym potentsialom yak zakhid pidvyshchennia konkurentnospromozhnosti pidpryemstva v ahrarykh sektori [Strategic management of resource potential as a measure to increase the competitiveness of the enterprise in the agricultural sector]. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, vol. 39, no. 4, pp. 276–283. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcapter.v4i39.241316> [in Ukrainian].
13. Chukina I. V. (2018). Napriamy i priorytetni zavdannia diversyfikatsii vyrobnycho-hospodarskoi diialnosti ahrarykh pidpryemstv [Directions and priority tasks of diversification of production and economic activity of agricultural enterprises]. *Prychornomorski Ekonomichni Studii*, vol. 35, no. 2, pp. 80–85. Available at: https://bses.in.ua/journals/2018/35_2_2018/17.pdf [in Ukrainian].

Стаття надійшла: 03.11.2024

Стаття прийнята: 27.11.2024

Стаття опублікована: 27.12.2024